

**NEMIS TILI DARSLARIDA WIKIPEDIA PLATFORMASIDAN
FOYDALANISHNING PEDAGOGIK VA LINGVODIDAKTIK
AHAMIYATI**

Xusinova Laylo Nazarboy qizi

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrası o'qituvchisi

Soyipova Nigora

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrası I kurs talabasi

XXI asrda ta'lim tizimining raqamlashtirilishi chet tillarini o'qitish metodikasiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Endilikda darslik va bosma qo'llanmalar bilan bir qatorda internet platformalari, elektron kutubxonalar va ochiq ta'lim resurslari ham o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylandi. Ayniqsa, chet tilini o'rganishda autentik materiallardan foydalanish o'quvchilarning tilni tabiiy muhitga yaqin sharoitda o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

Nemis tilini o'qitishda foydalaniladigan zamonaviy resurslar orasida Wikipedia alohida o'rin tutadi. Ushbu platforma nafaqat ensiklopedik ma'lumotlar bazasi, balki tilni real kommunikativ muhitda o'rganish imkoniyatini beruvchi ochiq axborot manbai hisoblanadi. Undagi maqolalar ilmiy uslubda yozilganligi, mavzularning keng qamrovli ekanligi va muntazam yangilanib borishi sababli u o'qituvchi hamda talaba uchun qimmatli didaktik material vazifasini bajaradi.

Mazkur maqolaning maqsadi — nemis tili darslarida Wikipedia platformasidan foydalanishning ilmiy-metodik asoslarini tahlil qilish, uning afzalliklari va cheklovlarini aniqlash hamda ta'lim amaliyotiga tatbiq etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Wikipedianing zamonaviy ta'limdagi o'rni

Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan bugungi davrda ta'lim jarayonida ochiq elektron resurslardan foydalanish odatiy holga aylandi. Ochiq ta'lim resurslari orasida Wikipedia nafaqat eng ko'p murojaat qilinadigan ensiklopediya, balki mustaqil ta'limni qo'llab-quvvatlovchi samarali platforma

sifatida ham e'tirof etiladi. Ushbu manbaning asosiy afzalligi – ma'lumotlarning turli tillarda taqdim etilishi, doimiy ravishda yangilanib borilishi hamda foydalanuvchilarga bepul taqdim etilishidir. Shu sababli Wikipedia bugungi kunda til o'rganish jarayonida keng qo'llanilmoqda.

Nemis tilini o'rganayotgan talabalar uchun platformadagi maqolalar autentik til materiallari hisoblanadi. Ularda zamonaviy nemis adabiy tilining me'yorlari, ilmiy uslub xususiyatlari, grammatik konstruksiyalar va mavzuga oid terminologiya tabiiy shaklda qo'llanadi. Bu esa talabalarning nazariy bilimlarini amaliy nutq faoliyati bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Wikipedia bilan ishlash jarayonida talabalar yangi so'z va iboralarni kontekst orqali o'zlashtiradilar. Bitta maqoladan boshqa maqolaga havolalar orqali o'tish esa mavzuni chuqurroq o'rganish imkonini yaratadi. Natijada o'quvchi faqat lug'at boyligini oshiribgina qolmay, balki bilimlarni tizimli ravishda kengaytiradi.

Bundan tashqari, platforma o'quvchilarda axborotni izlash, tahlil qilish, taqqoslash va baholash kabi XXI asr kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'limning asosiy maqsadlaridan biri ham aynan mustaqil fikrlaydigan va axborotni tanqidiy baholay oladigan mutaxassislarni tayyorlashdir.

Nemis tili darslarida Wikipediadan foydalanish metodikasi

Nemis tili mashg'ulotlarida Wikipedia turli didaktik maqsadlarda qo'llanishi mumkin. Eng avvalo, u o'qish ko'nikmasini rivojlantirish uchun samarali vositadir. O'qituvchi dars mavzusiga mos maqolani tanlab, talabalarni asosiy g'oyani aniqlash, muhim faktlarni ajratish hamda yangi so'zlarni izohlashga yo'naltiradi. Bunday topshiriqlar matn bilan ishlash strategiyalarini rivojlantiradi.

Yozma nutqni rivojlantirishda esa talabalarga Wikipedia maqolasini qisqartirish, annotatsiya yozish yoki maqola asosida esse tayyorlash topshirilishi mumkin. Bu mashqlar ilmiy uslubda fikr bayon qilish, matnni mantiqiy tuzish va akademik yozuv malakasini shakllantirishga yordam beradi.

Og'zaki nutqni rivojlantirish maqsadida talabalar kichik guruhlarda Wikipedia maqolalari yuzasidan taqdimotlar tayyorlaydilar, munozaralar tashkil etadilar yoki maqoladagi ma'lumotlarni boshqa manbalar bilan taqqoslaydilar.

Bunday faoliyat kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bilan birga jamoada ishlash ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi.

Shuningdek, o'qituvchi talabalarni nemis tilidagi va o'zbek tilidagi Wikipedia maqolalarini qiyosiy tahlil qilishga jalb qilishi mumkin. Ushbu usul tarjima kompetensiyasini rivojlantirish, madaniyatlararo tafakkurni shakllantirish hamda terminologik farqlarni anglashga xizmat qiladi. Shu tariqa Wikipedia oddiy ma'lumot manbai emas, balki zamonaviy, interfaol va ko'p funksiyali ta'lim vositasiga aylanadi.

Nemis tili darslarida Wikipedia asosida amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish

Wikipedia platformasidan samarali foydalanish faqat nazariy bilim berish bilan cheklanmaydi. Uni dars jarayoniga to'g'ri integratsiya qilish orqali talabalarning amaliy til ko'nikmalarini ham rivojlantirish mumkin. Buning uchun o'qituvchi darsning maqsadi, mavzusi va talabalarning til darajasini hisobga olgan holda turli metod va topshiriqlardan foydalanishi lozim.

Masalan, "Deutschland", "Berlin", "Deutsche Kultur", "Umweltschutz", "Künstliche Intelligenz" kabi mavzular bo'yicha nemis tilidagi Wikipedia maqolalari tanlanadi. Talabalar maqolani o'qib, asosiy mazmunni aniqlaydilar, notanish so'zlarni lug'at yordamida izohlaydilar va matn yuzasidan savollarga javob beradilar. Keyingi bosqichda ular maqolaning qisqacha mazmunini yozadilar yoki og'zaki taqdimot tayyorlaydilar. Bu usul bir vaqtning o'zida o'qish, yozish va gapirish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Yana bir samarali usul — guruhli loyiha ishlari. Har bir guruhga alohida mavzu beriladi va ular Wikipedia hamda boshqa ilmiy manbalar asosida ma'lumot to'playdi. Yakunda guruhlar o'z tadqiqot natijalarini taqdim etib, savol-javob va munozara tashkil etadilar. Bunday mashg'ulotlar talabalarning jamoada ishlash, muloqot qilish, dalillar asosida fikr yuritish va ilmiy taqdimot tayyorlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, qiyosiy tahlil metodidan ham foydalanish mumkin. Talabalar bir mavzuga oid nemis, ingliz va o'zbek tilidagi Wikipedia maqolalarini

taqqoslab, ularning mazmuni, terminologiyasi, uslubi va ma'lumot berish xususiyatlarini tahlil qiladilar. Ushbu metod madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bilan birga, tarjima malakasini ham oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bimmel, P., & Rampillon, U. Lernerautonomie und Lernstrategien. Berlin: Langenscheidt, 2020.
2. Funk, H., Kuhn, C., Demme, S., & Winzer, B. Studio 21. Deutsch als Fremdsprache. Berlin: Cornelsen Verlag, 2022.
3. Roche, J. Fremdsprachenerwerb – Fremdsprachendidaktik. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2020.
4. Huneke, H.-W., & Steinig, W. Deutsch als Fremdsprache: Eine Einführung. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2019.
5. Rösler, D. E-Learning Fremdsprachen – Eine kritische Einführung. Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2018.
6. Zohidov, M., va boshqalar. Chet tillarni o'qitish metodikasi. Toshkent: O'zbekiston, 2021.
7. Saidov, A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.